

עצמות של יום העצמאות

1

ב"ה. כ"ד אדר תשי"ב ירושלים ת"ו. ה"ה וזנג' "להאיל"
לכבוד יו"ר הרב הגאון הנהלול רב פעלים ב"ה יהודה ליב זימן שליט"א (נצ"ל).
הנני להשיב בזה לכת"ר על בכתבו היקר בדבר השאלה אודות ברכת שהחיינו ביום
העצמאות היינו ביום שהוכרזה תקומת מדינת ישראל.

א) הנה אין ספק שהיום הזה (ה' אייר) שנקבע על ידי הפעולה וחברי הכנסת (שהם
נבחרו רוב הציונים) ונתב גדולי הרבנים לחוג אותו בכל הארץ זכר לנס של ונשועתנו וחירותנו.
פעולה לעשותו שפחה ויו"ט ולזכר הול' ואף ציבור שבציר אחת או יחידים שקבעים עליו יו"ט
לעצמם על נס שנעשה להם חייבים לקיים עליונות ועל זרעם והבאים אחריהם עד עולם... ועי'
בחתם סופר או"ח סי' קס"ג בסופו שכתב דשפיר פני ציבור או יחיד לקבוע יום מועד לעצמם
ביום שנעשה להם נס ופעולה נגי עבדי. בפניאל פשיטא בעדן דידן הנוגע לציבור של כלל
ישראל, ויש כאן פדיון מעבדות לחירות שנגאלו פשיטא בעדן דידן הנוגע לציבור של כלל
עצמאות פלכתיק וגם הצלה פתחה לחיים שנצלו פני אייבנו שעברו עלינו לכלותנו.
בדאי חובה עלינו לקבוע יו"ט. ויפה כיוונו הפנהיגים שקבעו את היום הזה דוקא, אשר בו
היה עיקר הנס שיצאנו מעבדות לחירות ע"י הכרזת העצמאות, ואלעיל נעשית ההכרזה
באותו היום והיתה נדחית ליום אחר או היינו פאחרים את המועד ולא היינו פשיטא את
ההכרזה וההסכפה של הפעולות הגדולות שבאופות העולם, כידוע, ונס זה פשך אחריו גם
את הנס השני של ההצלה מכות לחיים הן בפלחמננו נגד הערביים בא"י והן הצלת יהודי
הגולה מיד אייבהם בקומות פגוריהם שעלו לא"י ובא על ידי כך הנס השלישי של קיבוץ
גלויות.

...עכ"פ יצא לנו לזינא בעדן דידן דאין כאן שום חשש ופקפוק כלל בשום בל תוסיף. רק
אדרבה חיוב ופעולה הוא לעשות זכר לנס ולקבוע את יום העצמאות ליו"ט ושפחה ולזכר בו
הלל שלם בלא דילוג.

פ"פ לעצמה לקבוע הלכה לדורות בענין ברכת ההלל והוא דבר פחדש אחר התקופה
הארוכה של אלפיים שנות הגלות, אע"פ שכל פה שכתבתי נראה ברור בעיני לדינא, אבל
לעצמה אי אפשר להחליט בזה בלי הסכמת רוב גדולי הרבנים שלא יבוא לידי לא תתקדדו
לעשות אגודות אגודות, ואם יעלה בהשכפה יכרז על ההלל בכל המקומות.
...העולה פכל זה לדינא, אף כי אין להסיל חובה על כל איש שיהיה צריך לברך שהחיינו
ביום העצמאות, אבל כל פני שחוצה לברך ורשות פידו ואין בזה שום חשש של מכה לבטלה,
וכל פני שידוע בעצמו שנהנה ושפח בפאורע של ותקופת הפדיונה ביום ההוא שהתקבע ליו"ט
אין ברכתו רשות אלא חובה. ונכון להספיק ברכת שהחיינו לאפיון הלל, היינו לפני ברכת הלל
אם אופרים את ההלל בברכה (לפי שורת הדין כמו שהוכחתי לעיל) או לפני התחלת אפיון
הלל אם אופרים הלל בלא ברכה.

יהי רצון פלפני השוכן בציון לפקדנו ישועה וחיים, וכאשר זכינו לאתחילתא דגאולה כן
נזכה כולנו לראות בגאולה השליפה פעהרה פיעין בקרב בעתות ידירו ופוקירו ודושות"ה
בברכות כט"ס.

הרב משה ראטה, שו"ת קול מקשר לא
ס' כ"א

2) נג' ג'קלמ' מו"ר (יטאל - זכ) יהודי העולם

... כיון שכל הישוב בא"י היה בסכנת מות ממש, שהגויים שבאו עלינו רצו
להכחידנו, התיימרו להשליך את כל היהודים לתוך הים במשך עשרה ימים
רח"ל, והיו מוכנים לעשות את זה בכל כחם, וכמו שראינו שעשו עם אלה שהגיעו
לידם, טרפו אותם כחיתו טרף מתוך יסורים גוראים והתעללות שפלה. ה'
ינקום דם ישראל, אם כן אירע ביום זה נס כפול, מעבדות לחרות וממות לחיים,
ועלינו לקבוע יום זה ליום מועד ושמחה, הלל והודיה לנורא עלילה על גאולתנו
ועל פדות נפשו...

אבל בענין שלפנינו, שיצאנו מעבדות לחרות ועצמאות בכל שטחי החיים,
והרכשת הגאולה אופפת לא רק את תושבי א"י כי אם את כל היהודים הנמצאים
בעולם, בבחינת "אף אותנו גאל עמהם", כל יהודי הנמצא בעולם יכול לחזור
הביתה, שערי הארץ פתוחים לרווחת, ורבבות יהודים נוהרים אליה, ומיליונים
תושבים על זה, מתכנים תכניות ומטכסים עצות ומחשבים חשבונות להגיע
לא"י, ואין כאן ענין של "אין אנו מספיקים" (שבת, יג), כי נס כזה לא קורה
בכל יום, נס שהוא לא ענין צדדי, אלא המקיף וכולל את כל היהודים על כל
חלקיו ועל כל שכבותיו מקצה העולם ועד קצהו, רוממות קרן ישראל, עצמאותו
המדינית הוא מאורע כזה כביר ואדיר, אשר אי אפשר למדוד אותו בקנה מידה
של מגילת תענית, שהוזכר שם מאורעות ונסים שונים, שארעו בימי הבית
השני.

הרב נאמן ז"ל פרידמן, שו"ת נג' משה לא
ס' כ"א

"מצד אחד ירדו עלינו דורנו חושך וערפל וצלמות, השואה האיומה שלא היתה דוגמתה בתולדות עם ישראל, ולעומת זה ניצנץ פהאום אור גדול, אור חדש על ציון: שיבת האומה לארצה וכינון ממלכת ישראל השלישית. אטום הוא הלב וקטן הוא המוח בל ירגיש את רוממות הרוח הנורא והוד הנבואה כשלנגד עינינו הולכות ומתמלאות הבטחות הנצח של נביאי ישראל. דורנו זה לא יהיה זכאי לגאולה, אם בעלי הנס לא יכירו בניסם, אם לא נתעמק בחופעה הרוחנית העליונה הזאת, שוכינו לה בחסדי עליון. אף אומות העולם המגששות באפלה ומחפשות דרכן להצלת המין האנושי מכליון חרוץ, ראוי להן להתבונן ולהיווכח, כי אכן יש ה' במקום הזה, ושלמעלה מעל הכל יש השגחה אלקית פרושה על דרכי בני אדם."

הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, הרב הראשי לישראל (מדבריו בשנת תש"ח, בשנת יסוד מדינת ישראל)

גדול מהעם, ואולי הרוב, וממושלי ויועציו — בוודאי הרוב, עוד לא הגיע להערכה האמתית של יראי ה' שבקרבו, של היהדות הנאמנה, המאמינה. אבל הבה נתחזקה, הבה נתאחדה, וסוף שתבוא גם ה"תהלה ליראיך", וסוף שתבוא גם ה"תקוה לדורשיך", סוף שיבוא גם "פתחון פה למיחלים לך". סוף שאלה המיחלים לגילוי שכינה, ומתפללים להתגלות מלכות שמים ע"י ישראל לעולם כולו, סוף שהם יפתחו את פיהם מהר הקודש מירושלים, וקול ה' יצא לכל העולם ויגיע באזני העמים כולם, להתנער בבת אחת מאמונות שוא ומכפירה, וללכת עם ישראל, כדבר הנביא זכריה: "והחזיקו בכנף איש יהודי לאומה: נלכה עמכם, כי שמענו אלקים עמכם" (זכריה ח', כג).

"שמחה לארצך" — ארץ ישראל ברובה כבר היא שלנו, אבל לשמחה אין עדיין ביכולתה. שכנינו מסביב ושכטי ערב דודנינו, שאת שלומם וטובם אנו דורשים בכל לב, ואשר יד של שלום מושטת להם תמיד מאתנו, הומים ורוגשים ויוזמים סיבוב שני, והארץ איככה תשמח? אך אמונתנו איתנה כי גם זה יבוא, נגיע גם ל"שמחה לארצך", יבוא השלום ותבוא השמחה לארץ, ולבסוף הנה עירך — ירושלים העתיקה, והנה ירושלים החדשה, תולדותה כיוצא בה. עוד לא הכירו האומות סופית, כי אלו השתים שהן אחת, בירת ישראל הנצחית הנה. אבל סוף שגם זה יבוא, יבוא "ששון לעירך", ותבוא אחרי כן "צמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו".

(הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג ז"ל, הרב הראשי לישראל)

יום הצ'טאל'א' ע"ש

ב"ה, כ"ג בניסן תשס"ו

"ובכן תו כבוד ה' לעמך"

כבוד ה' לעמך, תהלה ליראיך ותקוה טובה לדורשיך למיחלים לך, שמחה לארצך וששון לעירך, וצמיחת עבדך, ועריכת נר לבן ישי משיחך, במהרה בימינו! חת התפילות הכי נאדרות, שעם ישראל מתפלל מאות ימים הקדושים הנוראים, בראש השנה וביום הכיפור, ש' ובראשונה עם ישראל מתפלל כאן על כבוד, על גוד האומה, שגלה ממנה, שנהפך לחרפה ללעג ולקלס נאילו את כל הגזירות, הגלויות והשמדות יכול הוא בל לסבול חילולו של כבוד ישראל — זה למעלה

אל — כבוד שמים הוא, כבוד השכינה הוא. ואף שעם ישראל לא סבל מרדיפות, אף בארצות שבהן משייוי זכויות, הרי בתור עם לא היה כלפיו יחס של הו מה שמדינת ישראל כבר תיקנה: הוחזר לנו היחס כלפינו מצד האומות הוא כבר יחס של כבוד. אים אותנו, אבל על כרחם שלא בטיבתם מכבדים כבדים את העם אשר התרומם אחרי קרוב לאלפיים פלת גלותו, ובגבורה ובהקרבה עצמית מופתית, נעזר מרומם, בסייעתא דשמיא, התקומם מעפר גלותו, והיה מאי, על אדמת קדשו ההיסטורית הנפלאה. כלפי עם אי אפשר שלא להגות כבוד.

כבוד לעמך" — זהו השלב הראשון של זריחת האור על ציון, שהיא כפי דברי רז"ל זריחה הדרגתית, קימצא לצערנו חסרה עדיין הדרגה של "תהלה ליראיך". חלק

(5)

דעתי היא שבנס זה שאירע לכלל ישראל — אף לאחינו שבחורל — שהורם כבוד ישראל בעיני העמים ושהפיה תקוה חדשה בלבם של ישראל בגולה אחרי השואה האיומה, ושממילא הביא לידי חיזוק האמונה, ושהכין מקלט לאומה כולה עד שלא יבוא המשיח — אם ח"ו יארעו רדיפות לחלק מהאומה בכל מקום שהוא — הכל יודו שראוי לקבוע יום זכרון לחיזוק האמונה, שזוהי באמת אתחלתא דגאולה. אבל צריך בכל זאת להזהר, ולא להפריז על המדה.

הלקיטים יפים ונתמדים עד להפליא. ויהי רצון שרוח קדשם של הדברים האמורים, מן התנ"ך, מהזיל ומגדולי הצדיקים וציל יחזור ללבם של כל בית ישראל, לרבות אותם היהודים שעדיין הם לצערנו בחוץ, בנוגע למחנה שכינה, וכן לרבות אלה מהחרדים המתעקשים ואינם מודים שנס גדול עשה לנו הקב"ה, אם כי עני שליחים, אלפי צעירינו שמסרו את נפשם בגבורה מפליאה ועזרת אחינו שבארץ ושבגולה.

מהרה יערה עלינו כולנו רוח ממרום, ונזכה לגאולה השלמה, ועינינו תחזינה "בשובך לציון ברחמים", לשנה הבאה בירושלים הבנויה.

יצחק אייזיק הלוי הרצוג

הסכמתו "אגון" יום הצ'טאל'א' ש'ז'א'א ה'ה' מ'ל' ני"ה

לא רק. היום הזה בו ה' לאמר ביום זה — הוא יום הכרות מדינתנו
דבר זה ראוי לאמרו ביום זה — "היום הזה נהיית לעם לה'
העממית מדינת ישראל — התפרקנו מעול שעבוד מלכות זרה
אלקיד", כי ביום הזה התפרקנו מעול שעבוד מלכות זרה
בארץ ישראל.

יום זה הוא יום טוב לישראל היושב בארצו ובכל תפוצות פוזריו, לדורותינו ולדורות עולם, להודות לה' חסדו, להגיד בקול זמרה וצהלה הלל ותהילה: "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו".

(ה'ר"ב מאיר חי עזריאל, הרב הראשי לישראל,
ה'תש"י צ'ק

שאלה

לכבוד

רבנו היקר!

האם כדאי לחשוב את החג הזה ככל חגי ישראל, שכל התלמידים בטלים מהתורה לכבוד החג?

תשובה

לכבוד

שלום וברכה,

יום העצמאות במדינת ישראל הוא אחד הימים הגדולים בתולדות ישראל שיש בו משום גאולת ישראל מסכנת כליה ודאית ח"ו, בקום על הישוב הארץ הישראלי שהיה מצער בכמותו ודל בכחותיו, כל תושבי הארץ הרבים ועצומים וממלכות ערב שמסביב הארץ כנשקם וחילם. ולולא ה' שהיה לנו, כי אז חיים בלעונו, אותנו הינשבים בארץ, ואת כל קהלות ישראל שבממלכתם. לפיכך גם זה הוא ניסא דרבים לכל ישראל. ומצוה לנהוג בו פרסום של הודיה למושיעם של ישראל, בבתי הכנסת ובבתי הספר ותלמודי תורה, למען יכירו התלמידים את חסדי ה' עם עמו ישראל ביום זה.

בברכת התורה בירושלים

ובכבוד רב

בן ציון מאיר חי עוזיאל

ראשון לציון הרב הראשי לישראל

קיימא-לן ההלכה הפסוקה הקובעת את חיובה של מצות יישוב ארץ ישראל בתור מצוה של תורה. הלכה זו בתור גוהגת גם בזמן-הזה נקבעה ב"שולחן ערוך" אבן העזר סימן ע"ה, על-פי המשנה של סוף מסכת כתובות, כי כופים בני המשפחה זא"ז לעלות לארץ-ישראל. ...
...אכן ההגדרה היסודית של מצוה זו הלא היא מפורשת בדברי הרמב"ם שם: "שלא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשמחה". ברור ומסביר שם כי עיקר המצוה הוא כיבוש הארץ, וממנה נמשכת מצות הדירה בארץ והפלגת חשיבותה בדברי חז"ל. ...

מכאן הגנו באים אל אמתת ענינו המיוחד של פרק-זמן זה שאנו שרויים בו. ברור שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לקיומה הממשי של עיקר מצוה גדולה וקדושה זו. אחרי היפתח לנו, כהודעת חז"ל בסנהדרין צ"ח, במאת שנותינו זאת הקץ המגולה בתחית ארצנו ויישובה בנתינת ענפה ובנשיאת פריה לישראל הקרוב לבוא, שהוא הלך ומתרחב בממדיו הכבירים, ואחרי הימשך לנו, באחרית שנותינו אלה, קיבוץ-גלויותינו וכינוס נדחינו אל מקום חיינו, עם נוראות עקירתן של התפוצות והפזורות, שהוא הולך ומתגדל בממדיו הכבירים, — הנה הגענו אל הפרק העיקרי של קיום מצוה נשגבה זו, מצות הרבים והציבור, מצות ישראל, שמתחייב בה כל אחד מאתנו, כדברי הרמב"ם, שלא נעזבה ביד זולתנו, בהיות ידנו תקיפה על ארצנו ושליטתנו קיימת עליה.

"האי יומא דקא גרים" אומץ-הגבורה ועוז הרוח הזה של אנשי צבוריותנו, אשר נחכנסו ביום ה' אייר בפית-המשכיות בתליאבים והודיעו אל מרחבי העולם כולו וממשלותיו כי יש מדינת ישראל, ואלה סברו וקיבלו ברצון ובחיוב וכגל של אגוזים המשיכו לסדר הכרה, התקרבות ויחסים, — אחד הוא עם רוח הגבורה הנשגבה של גיבורי צבאותינו קדושינו, לכל פלגותיהם, מוסרי נפשותיהם הטהורות על קדושת ד' וארצו ועמיתותיה, אחד הוא מתוך המקור האחד של אזור ישראל בגבורה ועוטרו בתפארה, המוליכו קוממיות לחרות עולם ומחדש ימיו כקדם בתשובת נחלתו וחזרת שכינתו, אומץ-הגבורה הזה, במסירות הנפש ובהתמסרות הרוח, אשר הסיח בתוכנו אלהי אבותינו קודא דורותינו, הוא הנהו יסודם ושרשם של כל הניסים והנסלאות אשר בהתגלותו זאת עלינו בהגיעו אותנו אל זמננו זה ואל קיומנו זה, על דברי הגמרא בבבא מציעא ק"ו, כי הצלת הרועה את הצאן מן הזאב ומן הארי חשובה היא בתור נס כמו גם מה שנאמר בדוד שהכה את הארי ואת הדוב להצלת צאנו, מבואר בתוספות שם כי זהו "ברית הגבורה והדעת להלחם" שבא עלינו במצבו זה.

הרב צבי יהודה הכהן קאן, י"א ה'תשנ"א, אג"ת ישיבה, א"א מ' 177

שמואל קאן - אג"ת כל המשפטים

"מדברים על אגחלתא דגאולה". לדעתי, זהו כבר אמצע הגאולה. ההתחלה כבר היתה לפני מאות שנים. אנו נמצאים בטרקלין ולא בפרוזדור. כשאתם תסתכלו ברשימת העולים לארץ בימי עזרא ונחמיה תראו, בין היתר, שכתוב שם, כי כמה משוררים ומשוררות עלו לארץ, ורש"י אומר: כדי להרבות שמחה בישראל. גם כאן צריך להרבות בשמחה בחג העצמאות — בשמחה על גילויי השכינה ושיבת ציון ובשמחה על מלכות ישראל הנבנית מחדש. זוהי התגלות מלכות שמים. יסוד הדבר צריך להיות ריבוי השמחה. מה שהסר לנו הוא יסוד נפשי. יש מקום לדון איך לחזק את האמונה הזאת, על ההלכות אפשר היה לדון רק אם תהיה הכרת הדבר והכרת המציאות הוו שאנו נמצאים בישראל. כי מה שחסר לנו זו האמונה. כעת אבדה לנו האמונה ויש להכניסה בלב כל אחד ואחד מאתנו.

הרמב"ם קובע שכיבוש ארץ ישראל זוהי מצווה לדורות. זוהי קדושה אלוקית. ממתן תורה בסיני יש לנו הוראה לכבוש את הארץ וזוהי מצווה. כשיודעים שזוהי מצווה, אז יודעים את הקדושה של צה"ל ושאינן לתת לחג זה צורה חילונית אלא צורה של קודש ושיש לתת לצבא התגנה לישראל צורה של קודש. כעת יש בצבא ובעם צד חילוני. אבל עצם התפרצות השמחה של העם מראה את שמחתנו על בנין מדינת ישראל. התפרצות טבעית זו יש בה יתרון גדול. שמחת העם זו שמחתו של שוב ה' את שיבת ציון ושה' מרחם עלינו. זו שמחה על שזכינו להיות בארצנו ותקוה שיתקיימו דברי חז"ל הקדושים והמשוים בוא יבוא והגאולה תהיה שלמה.

יש צורך באמונה בקדושת הארץ, אשר היא תתן ערך אמיתי לחג העצמאות ותהיה יסוד ההג. צה"ל הוא קדושה מוחלטת, מסמל שלטון עם ה' על ארצו. נקווה שנוכה לירושלים הבנויה השלמה. צריך לדעת: שמלכות שמים מתגלית במלכות זו, אפילו במלכות בן גוריון. צריך להרבות בחג בשמחה. ולהכיר את הקדושה בשמחה".

הרב צבי יהודה הכהן קאן, י"א ה'תשנ"א, אג"ת ישיבה, א"א מ' 102